SUOMEN 1325 VERKOSTO

UTP 28/2013 vp

1325-verkoston kirjallinen asiantuntijalausunto 15.10.2020: Raportti eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ” Naiset, rauha ja turvallisuus” Suomen toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2019

Asiantuntija VTM Terhi Nieminen-Mäkynen, 1325-verkosto vpj.

Suomen 1325-verkosto kiittää eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi liittyen ulkoministeriön raporttiin eduskunnalle Suomen 1325-toimintaohjelman toimeenpanosta vuonna 2019

Suomen kolmas kansallinen toimintaohjelma on kunnianhimoinen ja se sisältää lukuisia tavoitteita koskien 1325-agendaa ja sen eri osa-alueita: konfliktien ennaltaehkäisyä, rauhanneuvotteluja ja rauhanrakennusta, kriisinhallintaa, naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien vahvistamista ja suojelun ja turvallisuuden takaamista, maahanmuuttoliikkeisiin vastaamista, tutkimusta ja viestintää sekä seurantaa ja raportointia**.** Jokaiselle tavoitteelle on asetettu omat vastuuministeriöt ja seurantaindikaattorit, jotka mittaavat toimintaohjelman toimeenpanoa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiraportissa todetaan Suomella olevan näkyvä rooli YK:n ja sen jäsenmaiden keskuudessa tasa-arvokysymysten edelläkävijänä ja asiantuntijana. Toimintaohjelman toimeenpano vaikuttaa raportin perusteella melko kattavalta, mutta varsinaisia tuloksia sekä toimintaohjelman vaikuttavuutta on edelleen hankala arvioida. Indikaattorien vähäisyys vaikeuttaa toteutumisen seurantaa.

- Suomi tekee merkittävää työtä monella sektorilla 1325-agendan tavoitteiden toimeenpanemiseksi ja saavuttamiseksi. 1325-työn tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden osoittaminen on kuitenkin vielä monin tavoin puutteellista. Esimerkiksi kohdat 2.4.2. ja 2.4.3. ekstremismin ennaltaehkäisemiseen liittyen jäävät vuosiraportissa raportoimatta, ja jää epäselväksi onko niiden osalta ollut toimintaa vai ei.
- Vuosiraportissa keskitytään kirjaamaan kiitettävä määrä aloitteita, puheenvuoroja, toimintoja ja aktiviteetteja sekä kotimaassa että kansainvälisillä foorumeilla, mutta näiden todennetut tulokset ovat vähäisiä, eikä näiden vaikuttavuutta ole arvioitu tai raportoitu suhteessa päätöslauselman 1325 tavoitteisiin tai siihen, miten toimintaohjelma on vaikuttanut konflikteista kärsivien naisten asemaan ja oikeuksiin.
- Vuonna 2018 suuri osa tavoitteista oli edelleen ministeriöistä ulkoministeriön ja puolustusministeriön vastuualueella. Vuoden 2019 osalta positiivista on, että opetus- ja kulttuuriministeriön aktiivisuus on lisääntynyt esim. maahanmuuttajien kotoutuksen ja oman kulttuurin ja integraation edistämisen tukemisessa. Verkosto suosittaa edelleen tiiviimpää yhteistyötä eri ministeriöiden ja vastuutahojen välille toimintaohjelman tavoitteiden jalkautumiseksi käytäntöön ja työn valtavirtaistamiseksi. Raportista tulisi käydä myös ilmi, miten 1325-päätöslauselman ja sitä täydentävien päätöslauselmien sitoumuksia on pyritty jalkauttamaan Suomen kaikkeen politiikkaan – sitoumukset kun eivät rajoitu ainoastaan Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman tavoitteisiin, vaan edellyttävät esimerkiksi naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja moniperustaiseen syrjintään puuttumista sekä naisihmisoikeuspuolustajien suojelua.

- Toimeenpanosta, sen hidastumisesta tai edistymisestä, ei paikoittain ole tietoa. Tämä johtuu osittain vastuutahojen puutteellisesta raportoinnista ja siitä, etteivät raportoidut tiedot ole vertailukelpoisia eri vuosien välillä vaihtelevista raportointikäytänteistä johtuen.
- Toimeenpanon seuraamista hankaloittaa yleisesti ottaen nk. ”baseline”-tutkimuksen puute.
- Vuosiraportissa on todettu, miten suomalaisten kansalaisjärjestöjen toiminta kentällä on ratkaiseva 1325-agendan tehokkaan edistämisen ja toimeenpanon kannalta. Kuitenkin järjestöjen toiminnan rahoitus on laskenut huomattavasti kehitysyhteistyömäärärahaleikkausten myötä vaikeuttaen täten 1325-toimintaohjelman tehokasta toimeenpanoa.
- Toimintaohjelman rahallisista resursseista raportoitaessa kohdassa 2.2. ilmenee, että UNFPA:n kautta kanavoidaan jopa enemmän rahaa 1325-työhön kuin UN Womenin. Siitä huolimatta UNFPA:n toimintaa ei ole analysoitu tai nostettu sen enempää esiin raportissa. Olisi tärkeää tietää, miten toimintaohjelmaa on konkreettisesti edistetty UNFPA:n kautta. Lisäksi UNFPA pitäisi nostaa jo otsikkotasolla kohtaan: Toiminta keskeisissä järjestöissä.
- Toimintasuunnitelman raportin taulukossa mainitaan Somaliassa tehtävä työ. Lisäksi Suomen Somalian maaohjelmassa mainitaan yhdeksi painopisteeksi rauhanrakennus ja naisten osallistaminen päätöksentekoon. Kuitenkaan Somaliaa ja Somaliassa tehtävää työtä ei ole nostettu omaksi kohdakseen raportissa. Muista hauraista maista on oma kappale, jolloin myös Somaliasta olisi aiheellista tehdä sellainen.
- Myöskään 1325-aiheisen tutkimuksen osalta raportti ei anna seurattavaa tietoa.

Suosituksemme:

- 1325-toimintaohjelman toimeenpanolle tulee varata tarpeellinen rahoitus ja riittävät henkilöresurssit niin julkisella- kuin kansalaisjärjestösektorillakin vaikuttavan ja tehokkaasti koordinoidun toiminnan takaamiseksi. Tätä tulee seurata systemaattisesti vuosiraportoinnin yhteydessä. Koska 1325-työ on Suomen ulkopolitiikassa prioriteetti, ulkoministeriön resursseja ja asiantuntemusta tulee vahvistaa työn koordinoimiseksi ja kehittämiseksi niin ulkoministeriössä kuin muissakin ministeriöissä. Myös aiheen parissa toimivilla kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli 1325-toimintaohjelman toimeenpanossa, ja niiden toimintakapasiteetti ja resurssit jatkaa merkityksellistä työtä tulee varmistaa.
- Suomen 1325-verkoston rahoitusta tulee lisätä toimintaa vastaavalle tasolle, toiminnan kehittämisen mahdollistamiseksi sekä vahvan kansalaisyhteiskuntaosallisuuden varmistamiseksi teeman parissa.
- Suomen tulee kehittää tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja raportointia. Vastuuministeriöiden tulee raportoida systemaattisesti sovittuja indikaattoreita vasten. Määrällisten tavoitteiden lisäksi Suomen tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota erilaisiin laadullisiin näkökohtiin.
- Suomen tulee varmistaa riittävä rahoitus 1325-aiheiselle tutkimukselle ja tätä tulisi seurata systemaattisemmin osana vuosittaista raportointia. Laajaa tutkimustietoa aiheesta tulee myös hyödyntää 1325-työn suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tähän mennessä tutkijayhteistyö on ollut vähäistä, eikä raportti anna paljoa seurattavaa tietoa 1325-aiheisen tutkimuksen osalta.
- On huomioitava, että 1325-toimeenpano ei koske vain ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja 1325-maabrändin rakentamista ulkomailla vaan myös kansallisia toimia: päätöslauselma 1325 ja kansallinen 1325-toimintaohjelma painottavat myös konflikteista kärsivien naisten ja lasten tarvetta erityissuojeluun, terveydenhuoltoon ja muuhun apuun. Suomi on heikentänyt kansallisella maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikallaan juuri konflikteista kärsivien naisten ja lasten asemaa ja heidän oikeusturvaansa eikä esimerkiksi väkivaltaa kokeneille naisille voida taata tarvittavia palveluita turvakotien riittämättömän resursoinnin vuoksi. Yleisesti maahanmuuttajanaisten kotoutuminen on jäänyt jälkeen miehille suunnatuista vastaavista palveluista. Ulkoasiainvaliokunnan tulisi tiivistää yhteistyötä eduskunnan muiden valiokuntien

kanssa 1325-asioiden käsittelyssä. Lisäksi ulkoasianvaliokunnan olisi aina huomioitava 1325-toimintaohjelman tavoitteet kokonaisvaltaisesti käsitellessään ulko-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia kysymyksiä.

- Humanitaarinen kenttä on lisääntyvässä määrin tärkeä 1325-agendan kannalta ja on hyvä, että vuosiraportissa humanitaarinen apu on nostettu omaksi kappaleekseen. Toimintaohjelman toimeenpanon seurannan kannalta olisi kuitenkin selkeää, että toimintaohjelmasta raportoitaisiin toimintaohjelman tavoitteita vasten jatkossa myös narratiiviosiossa systemaattisemmin.
- Koronapandemian vaikutukset tulevat ulottumaan laajalle yhä 2021, jolloin Suomen kolmas kansallinen 1325-toimintaohjelma on voimassa viimeistä vuotta. On entistä tärkeämpää, että toimintaohjelman vaikuttava ja tehokas toimeenpano varmistetaan. Lisäksi Suomen neljännen kansallisen toimintaohjelman suunnittelussa ja laadinnassa on tärkeää ottaa huomioon opit, joita on saatu kolmen edellisen toimintaohjelman laadinnassa sekä kuulla, huomioida ja toimeenpanna kansalaisyhteiskunnan ja tutkijayhteisön näkemyksiä kautta prosessin.
- Koska seksuaali- ja lisääntymisterveys- ja oikeudet ovat entistä suuremman uhan alla kansainvälisesti, ja niiden puolustamista on heikennetty myös viimeisimmissä 1325-päätöslauselmissa vuonna 2019, Suomen 1325-verkosto kannustaa Suomea huomioimaan erityisesti tämän teeman läpileikkaavasti 1325-työssään.
- 1325-toimintaohjelman raportoinnissa tulee vuoden 2020 osalta näkyä selvästi lokakuussa 2020 alkaneen rauhanvälittäjäkeskuksen toiminnan raportointi ja rahoitus.

Suomen 1325-verkosto

Suomen 1325-verkosto on yhteensä 20 kansalaisjärjestön sekä tutkijoiden ja yksittäisten asiantuntijoiden yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on edistää YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus ja siihen temaattisesti liittyvien päätöslauselmien toimeenpanoa. Verkosto on perustettu vuonna 2006 kiirehtimään kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman laatimista Suomessa ja se on osallistunut kaikkien kolmen Suomen toimintaohjelman suunnitteluun. Verkostolla on edustajat ulkoasiainministeriön koordinoimassa kansallisen 1325-toimintaohjelman seurantaryhmässä. Verkostoa hallinnoi ja koordinoi UN Women Suomi ulkoministeriön tuella.

LISÄTIETOA:

1325-verkoston puheenjohtaja, prof. Helena Ranta
helena.ranta@helsinki.fi

Verkoston koordinaattori, Veera Nurmenniemi
veera.nurmennieni@unwomen.fi